

Uznesenie Valného zhromaždenia

(so zreteľom na správu tretieho výboru (A/53/625/Add.2))

9. decembra 1998

85. Plenárne zasadnutie

Bod programu 110 b)

53/144 Deklarácia o práve a zodpovednosti jednotlivcov, skupín a orgánov spoločnosti podporovať a chrániť všeobecne uznávané ľudské práva a základné slobody

Valné zhromaždenie ,

Potvrďujúc význam dodržiavania cieľov a zásad Charty Organizácie Spojených národov pre podporu a ochranu všetkých ľudských práv a základných slobôd pre všetkých ľudí vo všetkých krajinách sveta,

berúc na vedomie rezolúciu Komisie pre ľudské práva 1998/7 z 3. apríla 1998, v ktorej Komisia schválila text návrhu Deklarácie o práve a zodpovednosti jednotlivcov, skupín a orgánov spoločnosti podporovať a chrániť všeobecne uznávané ľudské práva a základné slobody,

a berúc na vedomie rezolúciu Hospodárskej a sociálnej rady 1998/33 z 30. júla 1998, v ktorej Rada odporučila Valnému zhromaždeniu prijať návrh deklarácie,

uznáva význam prijatia návrhu deklarácie v kontexte 50. výročia prijatia Všeobecnej deklarácie ľudských práv,

1. *prijíma* Deklaráciu o práve a zodpovednosti jednotlivcov, skupín a orgánov spoločnosti podporovať a chrániť všeobecne uznávané ľudské práva a základné slobody, ktorá je prílohou tohto uznesenia,

2. *žiada* vlády, orgány a agentúry systému OSN, ako aj medzivládne a mimovládne organizácie, aby zintenzívnili svoje úsilie o šírenie deklarácie a podporovali jej všeobecné rešpektovanie a pochopenie, a *žiada* generálneho tajomníka, aby text deklarácie zaradil do nasledujúceho vydania publikácie *Ľudské práva: žiada generálneho tajomníka*, aby text deklarácie zaradil do ďalšieho vydania publikácie Ľudské práva.

**85. plenárne
zasadnutie
9. decembra 1998**

PRÍLOHA

Deklarácia o práve a povinnosti jednotlivcov, skupín a orgánov spoločnosti podporovať a chrániť všeobecne uznávané ľudské práva a základné slobody

Valné zhromaždenie ,

Potvrďujúc význam dodržiavania cieľov a zásad Charty Organizácie Spojených národov pre podporu a ochranu všetkých ľudských práv a základných slobôd pre všetkých ľudí vo všetkých krajinách sveta,

opätovne potvrdzujúc význam Všeobecnej deklarácie ľudských práv a Medzinárodných paktov o ľudských právach ako základných prvkov medzinárodného úsilia o podporu všeobecného rešpektovania a dodržiavania ľudských práv a základných slobôd, ako aj význam ďalších nástrojov v oblasti ľudských práv prijatých v rámci systému OSN a na regionálnej úrovni,

Zdôrazňujúc, že všetci členovia medzinárodného spoločenstva, spoločne aj jednotlivci, majú vážnu povinnosť podporovať a upevňovať dodržiavanie ľudských práv a základných slobôd pre všetkých bez rozdielu rasy, farby pleti, pohlavia, jazyka, náboženstva, politického alebo iného zmýšľania, národného alebo sociálneho pôvodu, majetku, rodu alebo iného postavenia, a *opätovne potvrdzujúc*, že je mimoriadne dôležité nadviazať medzinárodnú spoluprácu na splnenie tejto povinnosti v súlade s chartou,

Uznávajúc dôležitú úlohu medzinárodnej spolupráce a cenný prínos jednotlivcov, skupín a združení pri účinnej náprave všetkých porušení ľudských práv a základných slobôd národov a jednotlivcov vrátane tých, ktoré súvisia s masovým, hrubým alebo systematickým porušovaním týchto práv a slobôd, ako napríklad v dôsledku apartheidu, všetkých foriem rasovej diskriminácie, kolonializmu, cudzej nadvlády alebo okupácie, agresie alebo ohrozenia národnej suverenity, národnej jednoty alebo územnej celistvosti, ako aj odmietania uznať právo národov na sebaurčenie a právo každého národa na plnú suverenitu nad svojim bohatstvom a prírodnými zdrojmi,

Uznávajúc súvislosť medzi medzinárodným mierom a bezpečnosťou a uplatňovaním ľudských práv a základných slobôd a skutočnosť, že ich nedodržiavanie nemožno ospravedlniť neexistenciou medzinárodného mieru a bezpečnosti,

opätovne potvrdzujúc, že všetky ľudské práva a základné slobody sú univerzálne a nedeliteľné, vzájomne závislé a prepojené a musia sa podporovať a realizovať spravodlivým a rovnocenným spôsobom bez toho, aby bola dotknutá realizácia individuálnych práv a slobôd,

Zdôrazňujúc, že hlavnú zodpovednosť a povinnosť podporovať a chrániť ľudské práva a základné slobody má príslušný štát,

Uznanie práva a povinnosti jednotlivcov, skupín a združení podporovať dodržiavanie a znalosť ľudských práv a základných slobôd na vnútroštátnej aj medzinárodnej úrovni,

vysvetlil:

Článok 1

Každý má právo individuálne alebo spoločne s inými podporovať a pracovať na ochrane a realizácii ľudských práv a základných slobôd na vnútroštátnej a medzinárodnej úrovni.

Článok 2

1. Každý štát má prvoradú zodpovednosť a povinnosť chrániť, podporovať a uskutočňovať všetky ľudské práva a základné slobody okrem iného tým, že prijme všetky potrebné opatrenia na vytvorenie sociálnych, hospodárskych, politických a iných podmienok, ako aj právnych záruk potrebných na zabezpečenie toho, aby všetky osoby v rámci jeho jurisdikcie mohli individuálne a v spoločenstve s inými osobami v praxi využívať všetky tieto práva a slobody.

2. Každý štát prijme všetky potrebné legislatívne, administratívne a iné opatrenia na zabezpečenie účinného zaručenia práv a slobôd uvedených v tejto deklarácii.

Článok 3

Vnútroštátne právne predpisy v súlade s Chartou Organizácie Spojených národov a ďalšími medzinárodnými záväzkami štátu v oblasti ľudských práv a základných slobôd vytvárajú právny rámec na realizáciu a využívanie ľudských práv a slobôd, v rámci ktorého sa majú vykonávať všetky činnosti uvedené v tejto deklarácii na podporu, ochranu a účinné uplatňovanie týchto práv a slobôd.

Článok 4

Žiadne z ustanovení tejto deklarácie sa nesmie vykladať tak, že by ovplyvňovalo alebo bolo v rozpore s cieľmi a zásadami Charty Organizácie Spojených národov alebo že by obmedzovalo alebo rušilo ustanovenia Všeobecnej deklarácie ľudských práv, Medzinárodných paktov o ľudských právach a iných medzinárodných nástrojov a záväzkov platných v tejto oblasti.

Článok 5

Na účely podpory a ochrany ľudských práv a základných slobôd má každá ľudská bytosť právo, individuálne aj v spoločenstve s ostatnými, na vnútroštátnej aj medzinárodnej úrovni,

a) pokojne sa stretnúť alebo zhromaždiť;

b) vytvárať mimovládne organizácie, združenia alebo skupiny, vstupovať do nich a zúčastňovať sa na ich činnosti;

c) spolupracovať s mimovládnyimi alebo medzivládnyimi organizáciami.

Článok 6

Každý človek má na to právo, a to tak individuálne, ako aj v spoločenstve s ostatnými,

a) Poznať, vyhľadávať, ziskávať, prijímať a vlastniť informácie o všetkých ľudských právach a základných slobodách vrátane prístupu k informáciám o tom, ako sa tieto práva a slobody uplatňujú vo vnútroštátnom legislatívnom, súdnom alebo správnom systéme;

b) slobodne publikovať, oznamovať alebo šíriť názory, informácie a poznatky týkajúce sa všetkých ľudských práv a základných slobôd, ako je stanovené v medzinárodných dokumentoch o ľudských právach a iných platných medzinárodných dokumentoch;

c) Študovať, diskutovať, formovať a obhajovať dodržiavanie všetkých ľudských práv a základných slobôd v zákonoch a v praxi a upozorňovať verejnosť na tieto otázky týmito a inými vhodnými prostriedkami.

Článok 7

Každý človek má právo individuálne a v spoločenstve s ostatnými rozvíjať a diskutovať o nových myšlienkach a zásadách v oblasti ľudských práv a zasadzovať sa za ich prijatie.

Článok 8

1. Každý má právo účinne sa podieľať na správe svojej krajiny a na riadení jej verejných záležitostí, a to individuálne aj spoločne s ostatnými, bez diskriminácie.

2. To okrem iného zahŕňa právo individuálne alebo spoločne s inými kritizovať a predkladať vládnyim orgánom, agentúram a organizáciám, ktoré sa zaoberajú verejnými záležitosťami, návrhy na zlepšenie ich činnosti a upozorňovať na všetky aspekty ich práce, ktoré môžu ovplyvňovať alebo brániť presadzovaniu, ochrane a realizácii ľudských práv a základných slobôd.

Článok 9

1. Pri uplatňovaní ľudských práv a základných slobôd, vrátane podpory a ochrany ľudských práv podľa tejto deklarácie, má každý, individuálne aj spoločne s inými, právo na účinný prostriedok nápravy a ochranu v prípade porušenia týchto práv.

2. Na tento účel má každá osoba, ktorej práva alebo slobody boli údajne porušené, právo podať sťažnosť osobne alebo prostredníctvom zákonného zástupcu na súd alebo iný orgán zriadený zákonom, ktorý je nezávislý, nestranný a príslušný, podať sťažnosť a nechať ju urýchlene preskúmať verejným súdom a získať od súdu alebo iného orgánu zákonné rozhodnutie, ktorým sa mu prizná náprava vrátane prípadnej náhrady škody, ak boli porušené práva alebo slobody dotknutej osoby, a výkon rozhodnutia a priznaná náhrada škody, a to všetko bez zbytočného odkladu.

3. Na ten istý účel má každá osoba právo, individuálne alebo spoločne s inými, okrem iného na

a) sťažovať sa prostredníctvom petície alebo iných vhodných prostriedkov na príslušných vnútroštátnych súdoch, správnych alebo zákonodarných orgánoch alebo na akomkoľvek inom príslušnom orgáne ustanovenom v právnom systéme štátu na politiku a činnosť jednotlivých verejných činiteľov a orgánov štátnej správy v súvislosti s porušovaním ľudských práv a základných slobôd, o ktorej sa rozhodne bez zbytočného odkladu;

b) zúčastňovať sa na verejných pojednávaniach, konaniach a súdnych konaniach s cieľom vytvoriť si názor na ich súlad s vnútroštátnym právom a platnými medzinárodnými záväzkami, ktoré má štát alebo ktoré prijal;

c) ponúkať a poskytovať odborne kvalifikovanú právnu pomoc alebo iné relevantné poradenstvo a podporu pri ochrane ľudských práv a základných slobôd.

4. Na ten istý účel a v súlade s platnými medzinárodnými nástrojmi a postupmi má každá osoba, individuálne alebo spoločne s inými, právo na neobmedzený prístup k medzinárodným orgánom, ktoré majú všeobecnú alebo osobitnú právomoc prijímať a posudzovať oznámenia týkajúce sa ľudských práv a základných slobôd, a na komunikáciu s nimi.

5. Štát vykoná rýchle a nestranné vyšetrovanie alebo zabezpečí jeho vykonanie, ak existujú opodstatnené dôvody domnievať sa, že na území pod jeho jurisdikciou došlo k porušeniu ľudských práv a základných slobôd.

Článok 10

Nikto sa nesmie podieľať na porušovaní ľudských práv a základných slobôd ani konaním, ani nekonaním, keď sa to vyžaduje, a nikto nesmie byť potrestaný alebo vystavený opatreniam, ktoré ho poškodzujú, ak odmietne konať.

Článok 11

Každý má právo na zákonný výkon svojho zamestnania alebo povolania, a to individuálne alebo spoločne s inými. Každý, kto z dôvodu svojho zamestnania

Odborník, ktorý by mohol poškodiť ľudskú dôstojnosť, ľudské práva a základné slobody iných, musí tieto práva a slobody rešpektovať a dodržiavať príslušné vnútroštátne a medzinárodné pravidlá profesionálneho správania a etiky.

Článok 12

1. Každý má právo zúčastňovať sa individuálne alebo spoločne s inými na mierových aktivitách proti porušovaniu ľudských práv a základných slobôd.

2. Štáty prijímajú všetky potrebné opatrenia, aby zabezpečili, že príslušné orgány budú chrániť každého jednotlivca a každého v spojení s inými osobami pred akýmkoľvek násilím, hrozbou, odvetou, diskrimináciou na základe skutkovej alebo právnej podstaty, nátlakom alebo akýmkoľvek iným svojvoľným konaním v dôsledku legitímneho uplatňovania práv uvedených v tejto deklarácii.

3. V tejto súvislosti má každý, individuálne alebo v spojení s inými, právo na účinnú ochranu podľa vnútroštátneho práva, keď sa mierovými prostriedkami stavia proti činnostiam a činom, vrátane opomenutia, ktoré možno pripísať štátom a ktoré vedú k porušovaniu ľudských práv a základných slobôd, ako aj proti násilným činom páchaným skupinami alebo jednotlivcami, ktoré zasahujú do požívania ľudských práv a slobôd.

Článok 13

Každý má právo individuálne alebo spoločne s ostatnými hľadať, prijímať a používať finančné prostriedky na výslovný účel podpory a ochrany ľudských práv a základných slobôd mierovými prostriedkami v súlade s článkom 3.

Článok 14

1. Štát je povinný prijať legislatívne, súdne, správne alebo iné vhodné opatrenia na podporu porozumenia občianskym, politickým, hospodárskym, sociálnym a kultúrnym právam všetkých osôb, ktoré patria pod jeho jurisdikciu.

2. Medzi ne patria okrem iného tieto opatrenia:

a) Zverejnenie a široká dostupnosť vnútroštátnych zákonov a predpisov, ako aj platných základných medzinárodných právnych nástrojov v oblasti ľudských práv;

b) úplný a rovnaký prístup k medzinárodným dokumentom v oblasti ľudských práv vrátane pravidelných správ štátu orgánom zriadeným medzinárodnými zmluvami o ľudských právach, ktorých je zmluvnou stranou, ako aj súhrnných záznamov z rokovaní a oficiálnych správ týchto orgánov.

3. Štát podľa potreby zabezpečí a podporí vznik a rozvoj ďalších nezávislých národných

inštitúcie na podporu a ochranu ľudských práv a základných slobôd na celom území, ktoré spadá pod jej právomoc, ako sú ombudsmani, komisie pre ľudské práva alebo iné formy vnútroštátnych inštitúcií.

Článok 15

Štát je povinný podporovať a uľahčovať výučbu ľudských práv a základných slobôd na všetkých úrovniach vzdelávania a zabezpečiť, aby všetky orgány zodpovedné za odbornú prípravu právnikov, policajtov, príslušníkov ozbrojených síl a štátnych zamestnancov zaradili do svojich vzdelávacích programov vhodné prvky výučby o ľudských právach.

Článok 16

Jednotlivci, mimovládne organizácie a príslušné inštitúcie môžu významne prispieť k zvyšovaniu povedomia verejnosti o otázkach týkajúcich sa všetkých ľudských práv a základných slobôd, napríklad prostredníctvom vzdelávania, odbornej prípravy a výskumu v týchto oblastiach, okrem iného s cieľom ďalej posilňovať porozumenie, toleranciu, mier a priateľské vzťahy medzi národmi a medzi všetkými rasovými a náboženskými skupinami, berúc do úvahy rôznorodosť spoločností a komunit, v ktorých vykonávajú svoje činnosti.

Článok 17

Pri uplatňovaní práv a slobôd uvedených v tejto deklarácii podlieha každý, či už koná sám alebo v zhode s inými, len takým obmedzeniam, ktoré sú v súlade s platnými medzinárodnými záväzkami a sú stanovené zákonom výlučne na účely zabezpečenia uznania a rešpektovania práv a slobôd iných a splnenia spravodlivých požiadaviek morálky, verejného poriadku a všeobecného blaha v demokratickej spoločnosti.

Článok 18

1. Každá ľudská bytosť má povinnosti voči spoločenstvu a v rámci spoločenstva, v ktorom jedinom je možný slobodný a plný rozvoj jej osobnosti.

2. Jednotlivci, skupiny, inštitúcie a mimovládne organizácie zohrávajú dôležitú úlohu a nesú zodpovednosť za ochranu demokracie, presadzovanie ľudských práv a základných slobôd a podporu presadzovania a pokroku demokratických spoločností, inštitúcií a procesov.

3. Jednotlivci, skupiny, inštitúcie a mimovládne organizácie majú tiež dôležitú úlohu a zodpovednosť prispieť, ak je to vhodné, k podpore práva každej ľudskej bytosti na spoločenský a medzinárodný poriadok, v ktorom sa môžu plne realizovať práva a slobody vyhlásené vo Všeobecnej deklarácii ľudských práv a v nástrojoch v oblasti ľudských práv.

Článok 19

Žiadne ustanovenie tejto deklarácie sa nesmie vykladať tak, že priznáva jednotlivcom, skupinám alebo orgánom spoločnosti alebo štátom právo vykonávať akúkoľvek činnosť alebo konať akékoľvek kroky zamerané na odstránenie práv a slobôd uvedených v tejto deklarácii.

Článok 20

Žiadne ustanovenie tejto deklarácie sa nesmie vykladať tak, že umožňuje štátom podporovať a propagovať činnosti jednotlivcov, skupín, inštitúcií alebo mimovládnych organizácií, ktoré sú v rozpore s ustanoveniami Charty Organizácie Spojených národov.

Oficiálny preklad:

Knižnica Informačného centra OSN (UNIC), Bonn.